

Naslonili smo se na to, kar je bilo večno in varovano – na družino

Dr. Gabi Čačinovič Vogrinčič je priznana strokovnjakinja, predavateljica na Fakulteti za socialno delo, v javnosti mnogokrat spregovori o vprašanjih, ki slej ko prej zadevajo vsakega izmed nas. Z ljubeznijo, predanostjo in znanjem se posveča družini.

Mnogi vas poznamo po tem, da na Fakulteti za socialno delo predavate o družini in vedno znova dajete občutek, da vam družina kot znanstvenici in kot človeku neizmerno veliko pomeni.

Družina je nedvomno pomembna v mojem življenju, družina v zelo različnih pojavnih oblikah pa je pomembna za človekovo preživetje in vedno me je zanimalo kako deluje.

Zrasla sem v družini, kjer sem se naučila, da je zelo pomembna in, da imamo nalogo, da jo varujemo. Moj oče je bil diplomat. Živeli smo v tujini. Zelo pogosto smo menjali dežele, jezike, kontinente. Naslonili smo se na tisto kar je bilo večno, varovano - na družino. Imeli smo svoje rituale, ki so nas držali skupaj. Tudi zanimanje za ljudi in odnosi med njimi izhajajo iz izkušenj v domači družini.

Vloga družine je danes drugačna kot je bila v preteklosti, ali pa ne?

Družina se spreminja. Ena od sprememb je ta, da so se zrahljale medgeneracijske vezi. Če mene vprašate jih potrebujemo ravno tako kot nekoč. Vse tri generacije morajo skrbeti za medsebojne vezi.

Kako bi v sodobnem jeziku opisali pomen - ostati v stiku, varovati povezanost?

Ni pomembno, da živijo tri generacije skupaj. Pomembno pa je, da bi bili v stiku. Vedno znova vidim, da je srednja generacija tista, ki je odgovorna, ne dobesedno za skupno življenje, ampak za vezi; da se ustvarjajo vezi med vnuki in starimi starši, da ostane spoštljiv odnos med odraslimi otroci in starimi starši.

Srednja generacija nosi veliko odgovornost za to. Skrbeti je potrebno za to, da je družina v spoštljivem odnosu s starajočimi se starši in, da hkrati v to vedno znova povabimo in zadržimo otroke. Moramo varovati generacijske razlike in bližino hkrati.

Pojavijo se nova vprašanja: kako zdaj živimo, kaj se je spremenilo, kakšno pomoč zdaj potrebujejo stari starši, kje so postali odvisni od tuje pomoči in kakšna je naša vloga pri tem? Družina je tudi delovna skupnost, v kateri se dogovarjamo skupaj, pomembno je, da določimo delež vnukov, zakoncev, bratov in sester in delež starih ljudi. Včasih odločamo brez starih ljudi, kot, da smo jih pozabili povabiti. Pa ne bi smeli in škoda je.

Nekatere stvari moramo stkati primerno temu času.

Stari starši so vez s preteklostjo, so korenine iz katerih rastejo novi rodovi.

S študenti delamo pomembno nalogo - družinsko deblo. Raziskati morajo svojo družino, poiskati in se pogovarjati s starši, starimi starši in morda še prababicami. Doma sprašujejo, kdo so bili, kako so se spoznali, živeli itd. Za marsikoga je to zelo težka in zahtevna naloga, včasih jo spremljajo odpori in predsodki. Mladi ljudje prihajajo do presenetljivih spoznanj o svoji identiteti, o tem kdo so in od kod so. S tem se bogatijo. Njihovo življenje postaja vrednejše in pomembnejše. Zato je treba varovati in gojiti povezanost.

Zdi se mi škoda, če ne ostanemo v stiku s preteklostjo in z lastno rodbino preko prič. Veste kakšno bogastvo je biti povezan s preteklostjo preko ljudi, ki so v tvojem življenju pomembni. Stierlin pravi, da nikdar ne prerežemo popkovnice, ki nas veže z družino, tudi če smo neodvisni - to je cilj vsakogar - toda povezani ostanemo.

Zdi se mi pomembno, da spoštljivo ravnamo s to dolgo vrvico, z vsemi ljudmi in povabimo jih, da ostanejo z nami. To identiteto, to zgodbo življenja smo dolžni varovati tudi iz hvaležnosti do življenja.

Vsak človek ima družino.

Vsak je od nekoga otrok. Rekla bi, da je za starost škoda, če ne vidimo tega bogastva. Dokler živiš, dokler misliš, dokler čutiš, imaš kaj povedati. Vredno je, da poveš in, ko imaš komu povedati, se ustvari nova vez.

Moj oče je pred desetimi leti pisal knjigo, avtobiografijo, od rojstva, do druge svetovne vojne - do mojega rojstva. Ko je pisal knjigo, smo bili kot vsako leto na počitnicah v njegovi hiši v Kapeli nad Radenc. Vsako jutro je v svoji sobi pisal. Okrog šestih popoldne je prosil naj pridem k njemu. Prebrala sem eno poglavje in povedala svoje mnenje. Naslednji dan spet. In vsak dan. Zame je bilo to neverjetno doživetje. Popkovnica je dobila tisoč novih dimenzij. Dobila sem vpogled v svet, ki je tudi moj. Spoznala sem svojo babico, ki je bila zelo pomembna v mojem življenju. Bila je mlada in lepa, spoznala sem očeta kot otroka in tisoč drugih stvari. To je bilo očetovo darilo meni in moja mnenja darilo njemu.

Ampak, vsega tega ni, če za to ne skrbiš!

Včasih te povezanosti ni ...

Včasih postanejo medsebojni odnosi konfliktni. Ljudje potrebujemo spravo z ljudmi, s katerimi smo v življenju povezani. Sprava ni to, da pozabiš in se trudiš preteklost spremeniti, jo izbrisati. Sprava je to, da pustiš to kar je bilo v preteklosti. V sedanjosti na stvari pogledaš drugače. Ni vedno pomembno, da razčistiš, pomembno je, da skušaš razumeti, sprejeti. To je ena od pomembnih nalog, ki jo imamo v življenju.

Velikokrat na predavanjih omenite vašega sina, hčerko, vašo družino. Z ljubeznijo in dobrohotnostjo vpletate vaše bližnje v znanstveno delo. Nam, ki vas poslušamo se zdi, da jih že kar poznamo.

Moje otroke sem prosila, če jih lahko "uporabim" kot ilustracijo pri predavanjih. Ko sem prišla domov, sta me vedno vprašala: "Si danes kaj govorila o meni?"

Imam dva otroka in moža. Sin je star 33 let in je umetnik. Trenutno v Avstraliji dela na projektu, o katerem mi je prav danes po telefonu razlagal, da je delo zelo težko, da še nikdar ni bilo tako - umetnost v mestu, umetnost v skupnosti. To je projekt s tisočimi žogami in baloni za velemesto Perth.

Ana je stara 27 let. Tudi ona je ta hip v Londonu. Je mlada raziskovalka in pripravlja doktorat.

Vedno sem uživala z otroci. Strašno sta se mi zdela zanimiva, strašno me je zanimalo kdo sta ta dva človeka. Zelo različna sta bila. Pet let sta narazen, zato sem imela čas za oba. Izkušnje z mojima otrokoma so bile zame zelo pomembne in poučne.

Spomnim se dogodka, ko je bila Ana stara štiri mesece in Matej skorajda pet let in kot vsaka mama sem imela tudi jaz "manijo svežega zraka". Na koncu naše ulice je gozd, kamor smo zahajali vsak dan. Hčerko sem vozila v vozičku, Matej pa je hodil zraven. Nekega dne, ko je bil spet na vrsti sveži zrak, sem Mateju zavpila: "Obuj se!" Iz sobe ni bilo nobenega glasu. In spet sem ga priganjala in spet nič. Potem pa sem mu rekla: "Greš ali ne greš?" In čisto droben glasek je odgovoril, da ne bo šel. Še vedno sem vztrajala. Vprašala sem ga zakaj ne, bolj zato, da bi temu naredila konec, kot da bi zares slišala njegov odgovor. Odgovoril mi je, da mu je grozno zato, ker se kar naprej ukvarjam z malo Ano, on pa ne sme iti ne tja, ne tja. Toliko mesecev smo hodili ven, ne da bi zares videla in slišala sebe, kaj šele njega! Pomembno je ali zrasteš tako, da si vprašan in, da lahko rečeš ne.

Ne moremo mimo dejstva, da se sami staramo in, da se starajo tudi naši starši. Kako vi osebno doživljate starost svojih staršev?

In ob tem tudi svojo starost? Tolaži me, da je starost lahko tudi sprejemljiva. Pravzaprav sem lahko hvaležna,

da imam še starše in, da so še tako samostojni in polni življenja, da še vedno lahko dajejo. Čili so in bistrega duha. Zdi se mi, da sem jim zdaj bliže kot takrat, ko sem bila otrok.

S starši sem se zblížala nekje po tridesetem letu, ko sem jih začela prepoznavati kot ljudi, ko sem spoznala, da so zame pomembni in dragoceni ljudje, še več kot to - da sta posebna človeka.

Neizmerna sreča je, da vse nas še vedno gostita. Bili smo zelo povezana družina in še vedno smo. To je pomembna zakonitost, pa čeprav gre le za drobne reči.

Ko bom danes prišla domov, bom najprej poklicala mamo, ker jo pokličem vsak dan. Vprašala me bo, kdaj sem prišla s fakultete, kaj sem jedla, kdaj bom počivala ... Vedno bo tako! Ko sem imela trideset let sem, sem se jezila, zdaj pa mi je to lepo slišati.

Moja mama najboljše kuha in ji v tem delu ne bomo nikdar dorasli. Tudi sama ne verjame, da bi mi lahko kdaj tako dobro kuhali. Moji starši me znajo potolažiti in mi olajšati pot v starost. Ni garancije, da bo moja starost taka, toda vidim njene možne oblike. Jemljejo mi strah. Včasih v šali rečem svojemu očetu, da so to geni in upam, da mi to pripada.

Moram pa reči, da se v starosti nekatere sposobnosti zmanjšujejo. Mama je še vedno telesno zelo aktivna, pa čeprav zdaj ni več tako hitra. Pri 87-ih se mi je le enkrat potožila, češ kako je gubasta in stara. Povedala sem ji, da je zame lepa stara gospa. Zamerila mi je. Slišala je samo to, da sem ji rekla, da je stara, ne pa tudi to, da je lepa.

Vaša starša sta dočkala visoko starost, pa vendarle ...

Nepojmljivo mi je, da jih ne bi bilo več, čeprav se te realnosti zavedam, toda v vsakodnevem življenju skušam na to dejstvo pozabiti. Na to pomislim sedaj, ko me to vi sprašujete, ali pa ko mi oče reče: "Do devetdesetega leta sem rekel, da bom!" Ko sem praznovala svojo šestdesetletnico in sva še ob treh ponoči z očetom plesala je rekel, da bo še dočakal, da bo tudi moja sestra praznovala šestdeset let. In to je sedaj dogovorjeno. Za obe mlajši sestri torej do 93. leta.

Skoraj tri leta je, kar je mojemu možu umrla mama. Bili smo zelo povezani. Veliko mi je pomagala, ko so bili otroci majhni in se je pogosto vozila iz Murske Sobotne v Ljubljano. Zbolela je za Alzheimerjevo boleznijo. Pet let sva z možem hodila k njej na obisk v Mursko Sobotno vsak drugi vikend. Bolezen je puščala svoje sledi tako, da je vedno manj razumela. Vedno manj si je lahko pomagala. Kasneje smo jo obiskovali v domu upokojencev na stanovanjskem oddelku. Do konca nas je poznala, do konca me je klicala Gabika. Vedno je bila urejena ženska in tudi, ko je bolezen zelo napredovala smo skrbeli za to, da je bila pobarvana, da je imela nalakirane nohte - to je

bilo njeno. Čisto drugačna je bila, če je bila pobarvana. Če tako sprejmeš človeka in ga varuješ, potem se je tudi lažje posloviti od njega.

Res pa je, da to nagovarja tebe, tvojo smrtnost. To pa so teme, ki se jih navadno izogibamo.

December je čas praznovanj, čas ki ga preživimo skupaj s tistimi, ki so nam najbližji. Tudi praznovanje ni nekaj samo po sebi umevnega. To naj bi bil poseben ritual. Nekaj moramo storiti za to, da nam je lepo. Kako preživite praznike vi?

Dobro je, če imamo svoj ritual. Ni vseeno, zelo pomembno je! Pri nas to pomeni, da skupaj jemo, da se obdarujemo.

Zadnja leta se zbiramo pri nas doma, nekoč pa smo se pri mami. Pridejo vsi. Sestre z možmi, otroci, fantje, dekleta, vnuki ... Pomembno je, da pridejo vsi. Mama takrat obvezno speče potico. Vsak krožnik je posebno označen in seveda vsak dobi darilo. In že kar tradicionalno je prisotna tombola in zgodbe, pa seveda spomini ...

Velikokrat ljudje sprašujejo, zakaj bi nekaj pripravljali, ker tako ali tako ne bodo prišli, ne vem kakšno darilo naj kupim, da bo pravo itd. Pomembno bi nam moralo biti, kako lahko jaz razveselim drugega, kaj jaz želim storiti? Darila niso le potrošništvo, to je tudi vloženo delo, je ritual dobrega, ritual bližine, veselja. To me najbolj bogati. Če drugi tega ne znajo sprejeti, to ostane njihovo in ne vzame bogastva tistemu, ki daje.

Nekateri so sami tudi med prazniki, posebno starejši ljudje, tisti, ki živijo v institucijah ...

Vsak je nagovorjen, da praznuje, tudi v institucijah. Praznovanja moramo prirejati z vsem spoštovanjem do odraslih ljudi, ki so se postarali, ne pa tako kot otrokom. Spoznati je potrebno človeka in skupaj z njim ugotoviti, kaj mu je v veselje in kako z njim deliti praznične trenutke.

Vsak ima pravico in dolžnost doživeti lepoto in veselje praznikov. Ni razloga, da ne bi praznovali, četudi sami s seboj in ni razloga, da se ne bi obdarovali, da ne bi poslušali glasbe, ki jo imamo radi, da ne bi kaj dobrega pojedli, ali z nekom poklepetali po telefonu.

Moraš razmišljati o tem, četudi si sam! Pravzaprav moramo najprej praznovati sami s seboj!

